մեծ կարօտութիւն ունի ժամանակակից ուսումով լաւ բժշկի. Քաղաքին մէջը կը բնակին երեք բժիշկ. պ. Տիգրանեանը և Կերրեվինը շատ ծերացած են և փոքր գործունէութիւն ունին. Մնաց պ. Պերպերեանը, բայց այս բժիշկը առաջինը ցաւագար եմ ասելով՝ շատ սակաւ օգնութիւն կը տայ գիշեր ժամանակ, երկրորդ շատ անգամ անօգուտ է իւր գիտութեամբը, երբ հիւանդութիւնը դրսի ցաւերուն վերաբերի (наружныя болѣзни). երբ հարկաւորում է հասարակ ուռուցքներ ճեղքելու, դա Խարկովէն պրօֆէսօրներ հրաւիրում է՝ երբ այդ գործը կարող էր կատարել իւրաքանչիւր բժիշկ իրենմէն զատ. Մինչդեռ այն ցաւերը, որոնք այստեղ դժուար է բժշկել, ինչպէս քթի, ականջի և կոկորդի ցաւերը, կը մնան առանց օգնութեան և շատերը զրկվում են ձայներէն, խուլանում են, ինչպէս Ս. քահանային որդին և այլն.

Երրորդը՝ պ. Պերպերեանը...օգնութիւն չէ տալիս այն հիւանդներուն, որոնք փոխվելու ցաւերի տէր են. ինչպէս զոր. թիֆային ցաւը, ծիծակը (оспа), տիֆդերիթը, սքառլաթինան և այլն և այլն....

Չորրորդ պ. Պերպերեանը պարապում է վաճառականութեամբ....

Ահա այս պատճառաւ շատերը խնդրում են ինձ այժմ մնալ Նոր-Նախիջեան, չը հասկանալով որ ես չեմ կարող և չունիմ ցանկութիւն Խարկովը փոխել Նախիջեանին հետ.

Այս նամակովս ես դիմում եմ հայ բժիշկներուն և հրաւիրում եմ՝ որ նոցանէն մինը կամ երկուսը գան Նոր-Նախիջեան բնակելու համար.

Այս քաղաքի մէջ բժիշկը կարող է ունենալ տարեկան արդիւնք, ինչպէս ես փորձած եմ առաջները քանիցս, երեք հազար մանէթէն մինչև չորս և հինգ հազար համեմատ աշխատութեանը.

Ներկայ ժամանակումս Քիշնեվի առաջնորդէն ուղարկված եպիսկոպոս մի՝ Նոր-Նախիջեանէ և մերձակայ գիւղերէն բաւական փող հաւաքել է առաջնորդի համար տուն կառուցանելու Քիշնեվի մէջը.

Ուսուցչապետ Խարկովի համալսարանի, բժշկապետ Ա. Շլղեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Հաստատ աղբիւրից լսում ենք, որ ինժեներ-տեխնոլոգ պ. Մկրտիչ Կարապետեանը մեծ ուրախութեամբ ընդունելուց յետ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան կողմից արած հրաւէրը՝ Միքայէլեան արհեստանոցի կառավարչի պաշտօնը ընդունելու համար, երեք անգամ դիմում է նամակով իրան հրաւիրողներին թէ որ ժամանակից սկսած կարող է վարչութեան պաշտօնի մէջ հաշուել, որ դորա համաձայն հրաժարական ներկայացնէ երկաթուղու կառավարչութեան. Երկար սպասելուց յետ պ. Կարապետեանը ստանում է մի նոր բարձր պաշտօնի առաջարկութիւն երկաթուղու կառավարչութիւնից, բայց դարձեալ մնում է անխախտ իր մտադրութեան մէջ՝ ծառայել ազգային շահերին, վասնորոյ ամբողջ երեք շաբաթ չէ խոստանում առաջարկած պաշտօնը ընդունելու այն յուսով, որ վերջապէս Թիֆլիսի հասարակային գործիչները մի պատասխան կը տան և իրանց արած հրաւէրի մասին մի որոշ խօսք կասեն պ. Կարապետեանին. Դարձեալ չը ստանալով ոչինչ պատասխան, հայազգի ինժեները մի նամակ է ուղղում քաղաքային վարչութեան, որի մէջ յայտնում է իր ցաւակցութիւնը որ չը կարողացաւ այժմ իրան նշանակած եօթը հազար րուբլի ռոճիկի փոխարէն ստանալ երկու հազար, որը նշանակված է Միքայէլեան արհեստանոցի դիրեկտորին, այն մխիթարութեամբ, որ այդպիսի զոհաբերութիւնը նուիրված կը լինէր Թիֆլիսի հասարակութեան օգտին. Երբ այդ նամակը ևս մնում է առանց պատասխանի, պ. Կարապետեանը ստիպված է լինում ընդունել իրան առաջարկած Բագու-Թիֆլիսեան ամբողջ գծի կառախմբային շինութեան գլխաւորի վերահսկողութիւնը. Այդ պաշտօնով նա գնաց այս օրերս Բագու տանելով ի հարկէ իր կարծիքը վարչութեան մէջ գտնվող հայ ինտելիգենցիայի վրա.

—

Հաստատ աղբիւրից լսում ենք. որ Գօրու ռուսաց վարժապետական սեմինարիայում, եկող մայիս ամսից սկսած, ուսանելի առարկաների մէջ կը մտցնվի ևս հայոց լեզուի դասատուութիւնը. իսկ հայոց կրօնագիտութեան ուսուցիչը կը ստանայ նոյնչափ ռոճիկ, որչափ և ուղղափառ կրօնուսոյցը. Այս գովելի նորամուծութիւնը ի հարկէ մի նոր ապացոյց է այն խոհեմ և արդիւնաւոր ընթացքի, որը բռնել է Կովկասի ուսումնական շրջանի կառավարիչ՝ բոլոր հասարակութիւնից յարգված մեծ. պ. Եանովսկին. Ասում են, որ պ. Եանովսկու մտցրած փոփոխութիւնը կատարված է նոյն սեմինարիայի մէջ կրօնուսոյց Տէր-Ստեփան Տէր-Ստեփաննեանին ներկայացրած զեկուցման համեմատ. Կարծիք չը կայ, որ հայոց լեզուն և հայոց կրօնը հաւասար տեղ և պատիւ պիտի ունենային այդ սեմինարիայի մէջ և պ. Եանովսկուց առաջ, երբ վարժապետական դպրոցի մէջ եղել են և կան բաւականաչափ հայեր.

—

ՇՈՒՇՈՒՑ պ. պ. Բարաջան և Աստուր մահտեսի Շահգալդեան եղբայրներից ստացանք 26 ր. յօգուտ Վանի սովատանջներին.

—

Վերջին անգամ Վասպուրականի սովատանջներին փող ուղարկելուց յետոյ, մնում էր խմբագրութեան մէջ 497 ր. 39 կ. Դորանից յետոյ հաւաքվեցաւ խմբագրութեան մէջ 2297 ր. 90 կ., որ առաջվայ գումարի հետ կանի 2795 ր. 25 կ. Այդ գումարից երէկ ուղարկեցինք Կ. Պօլիս, Կիւլպէնկեանի առևտրական տանը 2000 ր., ուրեմն մնում է խմբագրութեան մէջ, հեռագրի ծախսը 3 ր. 29 կ. հանած, 792 ր. Ուրեմն փետրվար ամսից մինչև այժմ «Մշակը» ուղարկեց Հայաստանի սովեալների համար ընդամենը 28,000 րուբլի. Ստորագրութիւնը շարունակվում է.

—

Ներկայ տարվայ յունվար ամսին Կ. Պօլսի «Արարատեան» ընկերութեանը փող ուղարկելուց յետոյ, մնում էր խմբագրութեան մէջ 775 ր. 64 կ. Դորանից յետոյ հաւաքվեցաւ մեր խմբագրութեան մէջ յօգուտ նոյն ընկերութեան 2094 ր. 81 կ., որ մնացորդ գումարի հետ անում է 2870 ր. 45 կ. Այդ գումարից երէկ ուղարկեցինք Կիւլպէնկեանի առևտրական տանը «Արարատեան» ընկերութեան հասցնելու համար 2000 ր., ուրեմն խմբագրութեան մէջ մնում է դարձեալ 870 ր. 45 կ. Ուրեմն 1878 թւի մայիս ամսից մինչև ներկայ 1880 թւի մայիս ամիսը «Մշակի» խմբագրութիւնը ընդամենը ուղարկած է «Արարատեան» ընկերութեանը 15,000 րուբլի.

—

Մայիսի 11-ին ԹԻՖԼԻՍԻ Ալէքսանդրեան այգիում մեր հայ տիկինների մասնաժողովը կատարեց Ալէգրի (վիճակախաղ) յօգուտ Հայաստանի սովատանջների. Ասում են որ վիճակախաղի արդիւնքը եղաւ 4000 րուբլից աւելի. Ափսոս որ այն օրը եղանակը անձրևային էր, եթէ ոչ աւելի էլ շատ փող կը հաւաքվէր.

—

Ընթերցողը յիշում է որ «Մշակի» մէջ տպվեցաւ մի նամակ Ալէքսանդրապօլից որ այդ քաղաքում հալածում են հայ-աւետարանականներին. Այդ լուրը հերքվեցաւ «Մշակի» հետևեալ համարներից մինի մէջ. Այժմ մի ալէքսանդրապօլցի հայ-աւետարանական Մարգար Յարութիւնեան խնդրում է մեզ յայտնել, որ հայ-բողոքականներին հալածելու լուրը ստոյգ է և կարող է անուններ տալ հայ-աւետարանականների այն տների, որոնց վրա յարձակումն եղաւ.

—

Վրաց «Դրօեբա» լրագրում կարդում ենք ԹԻՖԼԻՍԻ Մետեխի բերդի ռուսաղաւան եկեղեցու Լօմօուրի քահանայի հրաւէրը նուիրել եկեղեցու գրադարանին այլ և այլ թէ ռուսաց և թէ տեղական լեզուներով կրօնական բովանդակութեան գրքեր.

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՒՐՔԻԱ

—

Լրագիրների մէջ կարդում ենք հետևեալ թղթակցութիւնը Կ. Պօլսից:

«Նոր մինիստրութիւնը թշնամաբար չի վերաբերվի Թիւրքիային, միայն կը պահանջի, որ նա կատարի իր վրա արած պարտականութիւնները: Այս խօսքերը ասել է անգլիական արտաքին գործերի մինիստր լօրդ Գրենվիլը Թիւրքաց դեսպանին Լօնդօնում և այս վերջինը շտապել է այդ տեղեկութիւնը յայտնել իր կառավարութեանը: Յայտնի չէ թէ լօրդ Գրենվիլը Թիւրքիայի ի՞նչ պարտականութիւնների մասին է խօսել. արդեօք նա ի նկատի է ունեցել Թիւրքիայի ընդհանուր քաղաքականութիւնը և մասամբ Բեռլինի դաշնագրի իրագործելը, թէ Թիւրքիայի դրամական պարտականութիւնները և նրանց տոկոսների վճարելը: Այսպէս թէ այնպէս Թիւրքիայի այժմեան դրութիւնը բաւական նշանաւոր է:

Թիւրքաց կառավարութիւնը այդ բանը հասկացաւ և շտապեց թղթի վրա այնպէս միջոցներ նկարագրել, որոնց աւելի յարմար գտաւ անգլիական նոր մինիստրութեան բարեհաճութիւնը ստանալու համար: Օրինակ նա եւրօպական մասնաժողով հրաւիրեց մի օրգանական կանոնադրութիւն քննելու, որ կազմված է եւրօպական Թիւրքիայի նահանգների համար: Կանոնադրութեան առաջին նախագիծը, որ պէտք է քննի այդ մասնաժողովը, Մակեդօնիային է վերաբերում և շատ նման է Արևելեան Ռումելիայի օրգանական կանոնադրութեանը: Նահանգը կառավարելու համար կը հրաւիրվի տեղական տարրը: Մասնաժողովի մէջ ռուսաց ներկայացուցիչ իշխան Ցերետելեվի տեղ կը լինի Սալօնիկի ռուսաց այժմեան հիւպատոս պ. Խիտրօվօ, որ լաւ ծանօթ է երկրի պէտքերի հետ, այնպէս որ այդ պարոնի ընտրութիւնը շատ աջող է: Ամենից դժուար է այնպիսի մարդիկ գտնել, որոնք կարողանային գործադրել այդ կանոնադրութիւնը: Մակեդօնիայի մէջ անկարգութիւնները այն աստիճանի են հասել, որ նրանց դէմ ոչինչ իրական միջոցներ չէ կարելի գործադրել: Այդ նահանգին կարելի է տալ այնպիսի ինքնավարութիւն, ինչպիսին Արևելեան Ռումելիան ունի, բայց Բ. Դուռը, ի հարկէ, չի համաձայնի Մակեդօնիային այդպիսի ինքնավարութիւն տալ: Այդպիսով դեռ ևս շատ դժուարութիւններ կան և Թիւրքաց կառավարութիւնը անկարող կը լինի Անգլիային այս հարցի վերաբերութեամբ բաւականութիւն տալ:

Չէրնօգօրիայի հարցը, որի վճռելը նոյնպէս պահանջում է լօրդ Գրենվիլը, նոյնչափ դժուարութիւններ կառաջացնի: Բեռլինի դաշնագիրը ստորագրող պետութիւնները այդ հարցի վերաբերութեամբ դիմեցին Բ. Դրանը վճռողական մի շրջաբերականով: Նրա մէջ ասված է, որ Սավաս-փաշայից դեսպաններին տուած պատասխանը բաւականացուցիչ չէ և որ պետութիւնները Բ. Դռնից կարճառօտ պատասխանի են սպասում՝ համաձա՞յն է արդեօք Թիւրքաց կառավարութիւնը նորից գրաւել թողած նահանգները և նրանց Չէրնօգօրիային յանձնել և եթէ Բ. Դուռը այդ գործը շուտ չի կատարի, պետութիւնները իրանք կիրագործեն Բեռլինի դաշնագրի այդ կէտը: Մինիստրների խորհուրդը երեք ժամ շարունակ քննում էր այդ շրջաբերականը և մի պատասխան պատրաստեց, որի խմբագրութիւնը յանձնեց արտաքին գործերի մինիստրին: Այդ խմբագրված պատասխանը նորից կը քննվի մինիստրների խորհրդի մէջ և կառաջարկվի սուլթանին հաստատելու համար: Առժամանակ մտադրութիւն կայ առաջարկել պետութիւններին, որ նրանք միջազգային մի մասնաժողով նշանակեն այն հանգամանքները քննելու համար, որոնց ժամանակ Թիւրքաց զօրքերը թողել են ալբանական մի քանի նահանգները: Երբ այդ մասնաժողովը կը ներկայացնի իր զեկուցումը, Բ. Դուռը կը պայմանաւորվի պետութիւնների հետ ապագայ գործունէութեան վերաբերութեամբ:

Ինչ կը վերաբերի Թիւրքիայի պարտատէրերի բաւականացնելուն, Բ. Դուռը այժմ բոլորովին անկարող է: Թիւրքիայի ֆինանսական գործերը հետզհետէ վատանում են: Կառավարութիւնը, մաքսային տուրքերը գրաւ դնելով, հազիւ կարողացաւ մի քանի հազար լիրա գտնել: Նորերումս կառավարութիւնը 20,000 լիրայի համար գրաւ դրեց հողային տուրքերը, որ երբեք չէր արել:

Հեռագրատուների մէջ ծառայողների օրինակը վարչական հիմնարկութիւնների մէջ էլ հետևողներ գտաւ: Վարչութիւնների մէջ ծառայողները հաւաքվեցին իրանց աշխատանքները դադարեցնելու համար: Կառավարութիւնը հազիւ կարողացաւ համոզել նրանց շարունակել իրանց ծառայութիւնը և նրանց ռոճկի հաշւում բաւական նշանաւոր գումար վճարեց:

Այդ բոլոր տարօրինակութիւնների վրա պէտք է աւելացնել և սովը, որ տիրել է Բրուսայում և Իզմիդում, որտեղ սովից մարդիկ մեռնում են: Բացի այդ ներքին նահանգների բնակիչները, սովից տանջված, գաղթում են մայրաքաղաքի շրջակաները և տեղացի բնակիչներին նեղացնում են: Կ. Պօլսի շրջականերում աւազակները խումբերով են թափառում: Այդ խումբերից մէկը յարձակվել էր Բէյկօս գիւղի վրա, գոյգ գոյգ կապել էր բնակիչներին և բոլոր տները կողոպտել:

Այդ անկարգութիւնները շատ վատ հետևանքներ կարող են ունենալ:

ԱԼԲԱՆԻԱՅԻ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

—

«Times» լրագրի Կ. Պօլսի թղթակիցը հեռագրում է հետևեալը մայիսի 8-ից:

«Սկուտարիից մի թղթակցից, որ միջոց ունի հաստատ տեղեկութիւններ ստանալու, ստացայ հետևեալ մանրամասնութիւնները Ալբանիայում կատարվող գործերի մասին: Ամբողջ հիւսիսային Ալբանիան զինուորված է և տեղական իշխանութիւնը կորցրել է իր հեղինակութիւնը: Սկուտարիից ապստամբներին օգնելու համար 1200 մարդ են գնացել և եթէ հարկաւոր լինի, զէնք կրելու ընդունակ բոլոր ազգաբնակութիւնը պատրաստ է օգնել նրանց: Պօլիցիայի գլխաւորը ուղարկվեցաւ ապստամբների մօտ, բայց նա, պաշտօնական հաղորդութիւնների համեմատ, ուժով բռնվեցաւ ապստամբներից, բայց ամենքին լաւ յայտնի է, որ նա համակրութիւն ունէր «ալբանական միութեան» հետ և ապստամբների առաջնորդներից մէկը լինելով, ինքը կամաւորապէս նրանց կողմը անցաւ: Թիւրքաց զօրքերի հրամանատար Հաջի-Օսման-Փաշա նոյնը արաւ: Նա այնպէս կարգադրեց, որ թիւրքաց զօրքերից թողած դիրքերը ապստամբները իսկոյն գրաւեցին: Բացի այդ թիւրքաց զինուորական պաշարները և զէնքերը ուղարկելու ժամանակ փոքրաթիւ պահապան զօրքեր նշանակեց, այնպէս որ ապստամբները յարձակվեցին նրանց վրա և առանց դժուարութեան ձեռք բերին բոլոր զէնքերը և զինուորական պաշարները: Յայտնի է նոյնպէս, որ ապստամբութեանը մասնակցում էր գլխաւոր-նահանգապետ Իզեթ փաշա: Ապստամբները շուտով կը յայտնեն նրան, որ կարող է մնալ Սկուտարիի մէջ, միայն թէ երկրի վարչութեան գործերի մէջ չը խառնվի: Այժմ կասկածաւոր է, թէ Բ. Դուռը արդեօք կը կարողանայ վերադարձնել իր իշխանութիւնը այդ երկրի մէջ: Գլխաւոր բոլոր ցեղերը օգնութիւն են հասցնում ապստամբներին, իսկ քրիստոնեաների և մահմետականների մէջ կատարեալ համաձայնութիւն է տիրում: Ասում են, որ Տուզի շրջականերում 10,000 ապստամբներ կան, որոնք բաւականաչափ զէնքեր, թնդանօթներ և զինուորական պաշարներ ունեն:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 մայիսի. «Берегъ» լրագիրը հաղորդում է, որ այսօր, մայիսի 14-ին, առաւօտեան չորս ժամին զինուորական դատարանը հետևեալ վճիռը յայտնեց. Միխայլով և Սաբուրով դատապարտված են մահուան պատժի կախաղանով, Տրօշչենսկուն 20, իսկ Վէյմար և Բերդնիկովին 15 տարվայ տաժանակիր աշխատանքների, Կօլենկինին նոյն ժամանակամիջոցով գործարանների մէջ, Լեվանտօվ 10 տարվայ տաժանակիր աշխատանքների ամրոցների մէջ, Նատանսօն 6 տարվայ տաժանակիր աշխատանքների գործարանների մէջ, Վիտանովին նոյն պատժի չորս տարով, Մալինովսկուն իրաւունքներից զրկելով և Բուլօնօվին առանց իրաւունքներից զրկելու բնակեցնել Տօբօլսկայա նահանգը:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ